

מוזכירות הממשלה

זמן 2 א"ן 2.

סגנון

ש מ ר

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבת השרים חברי הוועדה להתיישבות

(על-פי החלטה מס. 444 של הממשלה מיום י"ד באדר א' תשל"ו-15.2.76)

כ"א בטבת תשל"ז - 11.1.77

נכחו חברי הוועדה - השרים: י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, י. אלון, ש. הלל, ש. פרס, ח.י. צדוק, ש. רוזן.

נעדרו חברי הוועדה - השרים: א. ידלין, מ. קול, י. רבינוביץ.

מזכיר הממשלה	-	ג. אבנר
הסוכנות היהודית	-	י. אדמוני
מתאם הפעולה בשטחים	-	אלוף א. אורלי
מינהל מקרקעי ישראל	-	א. בידץ
המנהל הכללי, משרד המשפטים	-	מ. גבאי
לשכת השר י. גלילי	-	א. מקובר
מינהל מקרקעי ישראל	-	ד. רוזנפלד
לשכת שר הבטחון	-	סא"ל א. תהלה

א. לישנסקי - מזכיר הוועדה

הת/5. ענינים שוטפים

סדר היום :

./ענינים

בפרוטוקול זה 20 דפים.

ישיבת השרים א"ן י"ד

ח/5. ענינים שוטפים

השר י. גלילי : רבותי, אני פותח את הישיבה. בהתאם

להחלטת הממשלה מ-15 לפברואר 1976,

שהסמיכה את השרים חברי ועדת השרים להתיישבות לדון בנושאים הקשורים בסגירת שטחים והפקעת קרקעות לצרכי התיישבות בשטחים המוחזקים, זימנתי את הישיבה הזו על-מנת לדון בצרכים הקרקעיים שלנו לביסוס הישובים שהחלטנו על הקמתם בבקעת הירדן. אני אינני מניח על השולחן הצעה ערוכה מראש, מתוך הנחה, שההצעה תתגבש במהלכה של הישיבה.

נקודת המוצע לדיון היא הנחתנו

המשותפת גם לשר החוץ, שהזמן דוחק. היינו, ככל שאנחנו נחליט לנקוט באמצעים רדיקאליים במטרה להשלים את המשבצות הקרקעיות הדרושו לישובים, ראוי לעשות זאת, ככל האפשר, ללא דיחוי, לפני שמתפתחת הערות והפעילות של הממשל החדש בארצות הברית ולפני שמתחיל להתרקם בממש התהליך של המו"מ המדיני הצפוי לנו בשעה זו.

אני אבקש את מר אדמוני להציג את

הבעיות, כאשר אנשי מנהל מקרקעי ישראל ואנשי תאום הפעולה בשטחים מצויידים בכל הנתונים.

מר י. אדמוני : אני חשבתי, באמת, שאנשי מנהל מקרקעי

ישראל מצויידים בנתונים יותר מפורטים

ממני, ואני אגיד אולי רק שני משפטי פתיחה : יש לנו כאן שתי בעיות, בעיה אחת של השטחים המצויים ממזרח לגדר המערכת בבקעה. (המפה הזו מראה רק את השטחים הללו שנמצאים ממזרח לגדר המערכת). השטחים שממזרח לגדר, עד היום, הם שטחים סגורים. איש לא נכנס אליהם ואיש לא מעבד אותם. בתוכם יש אדמות מדינה (הצבע הכחול מסמן אדמות מדינה) ובחלקן יש אדמות בבעלות (הכתמים הצהובים הן האדמות בבעלות) ובחלקן יש אדמות בסטטוס שונה, מעורב כזה או אחר - וואקף, כנסייה, וכל מיני הרכבים אחרים.

מר י. אדמוני

עכשיו, הבעיה שניצבת פה היא - אם אנחנו פותחים את האפשרות של העיבוד בשטחים שממזרח לגדר, אנחנו חייבים לאפשר להכנס לשטח הזה, לא רק למעבדים שלנו, אלא גם למעבדים ערביים, בעלי שטחים. כיוון שאחרת יש חשש של הצגת פניה לבית המשפט הגבוה לצדק בטענה - מדוע הם מופלים בכניסתם לשטח. אי לכך, ההצעה שנחגבשה היתה - לתפוס את כל השטח שנמצא ממזרח לגדר, על-מנת לאפשר את עיבודו.

עם זאת, העיבוד אינו יכול להתבצע לכל אורכו, מפני שחלק מהשטח כנראה זרוע מוקשים - פעולות המחבלים, אליבא ד'אלוף פיקוד המרכז, כנראה התבטאו בכך שהם במקום לחדור לשטח מדינת ישראל ולהניח מוקשים, הניחו מוקשים בשטח זה וחזרו והתפארו בפעולות שביצעו, ולכן יש מוקשים מפתזורים בכל השטח. איתור המוקשים הללו זו בעיה לא פשוטה. לכן, ההצעה היא למקד עיבודים רק במספר מוקדים מוסכמים שיהיה קל יחסית לנקות אותם ולהעמיש אותם לרשותנו. השטחים המוצעים הם שלושה...

מהו בכלל אחוז השטח הראוי לעיבוד במקום זה? מעבר לגדר.

השר ש. פרס :

השטח הראוי לעיבוד במקום הזה הוא בערך 1/3, לפי ההערכה שלנו.

מר י. אדמוני :

מה מעובד עתה?

השר ש. הלל :

כלום. כלומר, עובד לפני מלחמת-ששת-הימים. מאז מלחמת-ששת-הימים לא

מר י. אדמוני :

מעובד דבר.

השליש זה ש מה שעובד לפני מלחמת-ששת-הימים?

השר ש. הלל :

פחות או יותר.

מר י. אדמוני :

מה שעובד או מה שראוי לעיבוד?

השר ח. צדוק :

רוב השטח שראוי לעיבוד, עובד, אבל לא כולו. אנחנו בוודאי נרחיב את שטחי

מר י. אדמוני :

העיבוד.

כדאי לעמוד על כך שדווקא אותו חלק שהיה מעובד לפני 1967, הוא בבעלות

האלוף א. אורלי :

פרטית עד היום, של נוכחים או של נפקדים.

כדאי אולי לציין מספרים. על מה שיחיאל מצביע אנו עוסקים ב- 138 אלף דונם,

מר א. ביידץ :

כשמתוכם 100 אלף דונם הן אדמות מדינה, 5,000 דונם הן אדמות נפקדים ואילו כ-33 אלף דונם של נוכחים ואדמות כנסיה - ואלו הן בעיקר השטחים הראויים לעיבוד.

עכשיו, המוקדים שאנו מציעים הם : באזור

מר י. אדמוני :

מחולה, שהוא צמוד לקו הירוק; באזור

גשר דמיה - פה עדיין לא איתרנו את השטח עם אלוף הפיקוד. ובאזור של השאיבה בגילגל - אנחנו התחלנו לשאוב מהירדן, באזור הגילגל. המפעל כבר עובד, אגב. ואנחנו מציעים להתחיל לעבד שטחים בסמוך למקום השאיבה. שם גם כבר עשינו כמה פעולות בשטח, כך שהשטח כבר נקי ממוקשים ואפשר להכנס לעבד אותו.

בסה"כ, אנו מדברים, בשלב ראשון, על

כניסה לעיבוד בשטח שהיקפו בערך כ-3,000 - 4,000 דונם. סה"כ. במחולה אנחנו מציעים, בערך, כ-1,500 דונם. כ-1,000 דונם באזור גשר דמיה (לעיבוד נסיוני, להתחלה) ועוד כ-1,000 ומשהו באזור

מר י. אדמוני

השאיבה של הגילגל, אשר נמצא בדיוק כאן.

ואלה הן אדמות פרטיות?

השר ש. רוזן :

לא, דווקא כאן, כפי שאתה רואה, הן לא-
דווקא אדמות פרטיות. אלו אדמות של

מר י. אדמוני :

הוואקף.

הבעיה השניה היא הבעיה של אדמות שאנחנו צריכים להשלמה לישובים קיימים או לישובים חדשים מתוכננים, ממערב לגדר. כלומר, זוהי בעיה מסוג הבעיות שאנחנו כבר נתקלנו בהן ופעלנו בהן. ואין כאן בעיה שצריך לקבל החלטה עקרונית לגבי שטח אחד רצוף שמחייב פעולה מיוחדת או החלטה שונה ממה שהיתה עם עכשיו. בשטחים הללו, אנחנו מציעים פעולות בכמה מוקדים : מוקד אחד הוא מוקד הבוקייע הצפוני; מוקד שני - קטן, ליד משואה. מוקד שלישי - ליד ייטב; והמוקד הרביעי - באזור כוכב השחר. אלה הם 4 מוקדים שבהם אנחנו מציעים לבצע פעולות של הפקעת קרקע לצורך התיישבות, ואני הייתי מציע שפה, באמת, אורי ימסור את הפרטים המדויקים.

לגבי הקרקעות, שתי התוספות שמתבקשות

מר ד. רוזנפלד :

הן בשטחים לא מוסדרים. אנו יודעים כי

זו קרקע פרטית, ויש בה גם אחוז מסויים של נפקדים - אבל היות והקרקעות לא מוסדרות, לא יכולנו לוודא בדיוק כמה. ברור שזה אומר לקחת קרקע מאנשים שמעבדים אותה. זה לא מצב כמו פה, שפה הקרקע לא מעובדת. פה הקרקע מעובדת, כאשר את חלקנו בקרקעות הנפקדים כבר מיצינו במידה מסויימת ע"י הקמת בקעות א'...

לא, בקעות ב'.

מר י. אדמוני :

מר ד. רוזנפלד :

גם בבקעות א' עשינו חליפין עם נוכחים,
כדי שאפשר יהיה להפקיע אותן. כלומר,
אדמות של נפקדים מסרנו לחליפין, כדי לרכז קרקע בבקעות.

מר י. אדמוני :

בבקעות ב' צריך לציין כי זה שטח סגור
ואיננו מעובד היום ע"י איש.

האלוף אורלי :

פרט ל-100 דונם שמעובדים. היתר סגור,
לא תפוס ולא מעובד.

מר י. אדמוני :

נכון, ולא מעובד.

מר ד. רוזנפלד :

בבקעות ב', הכוונה להפוך את הסגירה
לתפיסה. ואותם הנתונים שמסרנו לסגירה,

הם נכונים גם לתפיסה.

במשואה - המספר שמופיע פה הוא נכון,

אבל בסה"כ בתוך השטח שמיועד למיקום משואה, יש 215 דונם אדמה
פרטית, די מרוכזת, שהאפשרות היא, או לדלג עליה, או להפקיע אותה.
50% מהקרקע הזו מעובדת. היא מושקית מבארות וקצת ממעיינות פרע.
זה של משפחה אחת שיש לה 27 בעלים שם. זו לא הקרקע היחידה שלהם,
יש להם קרקעות נוספות בסביבה, באזור הזה. זו משפחת א-דמע.
לא יכרת מטה לחמם. פה יש להם קרקעות נוספות, כשהקטן
ביותר מביניהם מעבד לפחות 50 דונם נוספים. באזור הזה.

לגבי כוכב השחר...

סגן רה"מ י. אלון :

גם שם יש אדמה סגורה.

האלוף א. אורלי :

מה שסגור אלה הם אותם החלקים שסגרנו
לצורך ההאחזות - במקום אחד 300 דונם

האלוף א. אורלי

ובמקום שני כ-500 דונם.

מר ד. רוזנפלד : ההצעה לגבי כוכב השחר, שאיננה מופיעה

פה, אבל היא ידועה לי ממפה אחרת,

אומרת לתפוס בערך 3,000 דונם, כ-800 דונם לכל ישוב. אלה הן קרקעות מעובדות בחלקות קטנות. זה ממש מקור המחיייה של הכפרים רמון ומאלק. אלו חלקות קטנות של בעלים קטנים. 20% מהשטח הזה, לערך, הוא של נפקדים, אבל החלקות הללו מפורזות בכל השטח ולא מרוכזות במקום אחד. כאן המשמעות היא ממש לתפוס קרקע מעובדת מידי הבעלים שלה.

בגיתית הבעיה פתורה בעצם.

הקרקע הזו כבר מעובדת, למרות שלא נעשו הסדרים פורמאליים לפני כן, אבל הם כבר מעבדים אותם. זו איזו שהיא מסגרת של ניצול אדמות כפקדים מתוך סה"כ אדמות עקובה, כאשר הקרקע הזו כבר ממילא לא עובדה והתושבים חשבו כי היא כבר ממילא בידינו מזמן ולא הגיבו על כך. אלה הם שטחים מוסדרים.

לגבי ייטב - שתי השלוחות הללו שמופיעות

כאן, אלה אדמות וואקף. וכשם שהישוב עצמו יושב על אדמות וואקף, גם ההתפתחות העתידה של הישוב מוצעת על אדמות וואקף. אין לי יותר מה להוסיף, אלה אדמות וואקף, לא מנוצלות כמובן.

אגב, בתלונה שהוואקף הגיש על שימוש

באדמותיו באזור הזה של יריחו - עוג'ה, הוא לא הזכיר כי עלה כאן ישוב על האדמות שלו. על זה הוא כלל לא התלונן. יתכן שהם לא כל כך יודעים מה יש להם ומה שלהם בדיוק. בכל אופן, הם אינם ערים לכך ולא הגיבו על כך.

האלוף א. אורלי : 6,000-7 דונם באזור עוג'ה, זה גם נמצא?

מר ד. רוזנפלד :

זה גם גלגל. פה מוצע 6,000 דונם

בערך, אדמה פרטית, שאיננה מעובדת,

של אדמות עוג'ה. זו קרקע ראוייה לעיבוד. לדעת הסוכנות, עפ"י צילומי אויר וכו', היא לא עובדה. אנו בדקנו את השטח, היא איננה מעובדת ואין גם סימנים שהיא עובדה לאחרונה. הסיבה היא - מחסור במים. אבל הקרקע הזו היא קרקע פרטית ששייכת לאנשי עוג'ה.

הקרקעות הפרטיות ממזרח למערכת, הן,

בדרך כלל, של משפחות נכבדות: דג'ני, נוסייבה, כותוב, עבדול-הדי - משפחות כבדות וחזקות. וכאשר הצעתי לאחד מהם, שהוא המשתף פעולה ביותר איתנו, שאנחנו נחליף איתו וניתן לו שטח יותר דרומה, התשובה שלו היתה: "אתה יודע מה, קח ותעבד את האדמה שלי, אל תחליף, אל תתן לי תמורה. אני מסתפק בזה שתיקח אותה."

באשר למחולה א' ולמחולה ב' - אינני

יודע האם אתם עומדים בהצעה הזו, אבל במחולה ב', כפי שמופיע פה, בערך 2/3 מהשטח הוא שטח מדינה ונפקדים - כ-250 דונם מתוך 350 דונם. מהם כ-80 אלו חלקות פרטיות, חלקן מעובדות.

באשר לשאלון
היתה שאלה למשרד המשפטים.

מר י. אדמוני :

זו עבודה למספר שבועות. אנחנו הכינונו

מר א. ביידיץ :

רק לגבי משואה. זה באשר לאיתור בעלים.

לגבי משואה יש לנו את כל הפרטים.

לא ברור לי מה הכוונה. אם הכוונה לבצע

השר ש. פרס :

את זה בבח אחת, לפי דעתי, אנו נביא

למהומה כזו ביהודה ושומרון, שלא נדע איך לצאת ממנה. עד עכשיו נהגנו ללכת צעד אחרי צעד, ולצאת עם מפה כזו היום (לא חשוב מה

השר ש. פרס

יגידו היום באמריקה) אם תהיינה מהומות ביהודה ושומרון, אני מבטיח שגם באמריקה לא יואהבו את זה. אנחנו וודאי שלא. אינני שולל את התכנית, אבל אינני רואה, בשום פנים ואופן, אפשרות להגשימה בבת אחת ובזמן קצר. אני ביקשתי מחברי לעבודה לסמן כמה עדיפויות, והם גם סימנו. בדרך כלל צריך ללכת לשטחים קטנים, צריך להעדיף אדמות מדינה, כאשר התכנית הזו קוראת לנישול הרבה מאוד בעלים קטנים מאדמתם. אז אם מדובר על תכנית אב בכלל, אינני מתנגד לכך. אבל אם מדובר על ביצוע מיידי, אני לא ממליץ לעשות זאת. פרט לכמה עדיפויות, שאם רוצים, אני מוכן גם להציע אותן.

תציע אותן.

השר י. גלילי :

השר ש. פרס : אני סבור, שבמחולה ב', זו בעיה שאפשר להתגבר עליה. יש שם 700 דונם אדמה, אדמת מדינה. בבקעות ב' - בזמנו סגרנו 2,600 דונם וניתן אישור, בעבר, לרשת 100 דונם בהשקאה. הדבר בוצע ללא תגובה. לכן אפשר לעשות זאת בעוד כמה מאות דונם, עוד 1,000 דונם, להמשיך ולראות לפי התגובות בשטח, אבל לא ללכת על הכל בבת אחת.

במשואה - העברת הישוב למקומו החדש,

מדובר בסך 585 דונם, שזה מורכב מ-220 דונם אדמות מדינה ו-350 דונם מאדמות נוכחים - זה קצת פרובלמטי, אבל אפשר לנסות לעשות זאת.

הוא הדין גם לגבי ייטב - תפיסת אדמה

לישוב הקיים, ובשלב א' אנו מציעים לתפוס את 900 דונם אדמות המדינה.

זאת אני מציע לשלב א'.

יש עוד אדמות מדינה בהצעה שלהם, שאתה

השר ש. הלל :

לא כללת?

השר ש. פרס :

לא, לאדמות מדינה, ככלל, אין לי
התנגדות. אלא אם כן זו אדמת וואקף.

זה דבר אחר.

עכשיו אני רוצה להגיד בענין הבקעה -

אני לא מציע להתחיל לעבד את הבקעה, את אזור הזור, מזרחית
למערכת. כי קודם כל, לדעתי, בסופו של דבר אנו נצטרך לפתוח את
כל השטח גם בפני הערבים. אנו סגרנו את השטח כדי לעשות שם אזור
חייץ בפני הסתכנות. אינני מאמין שנוכל לפתוח שטח ליהודים מבלי
לפתוח שטח לערבים. זו מדינת חוק, הם יגישו בג"ץ וה-בג"ץ יצדיק
זאת. ולהתחיל עכשיו למלא את אזור החייץ הזה, שהוא באמת יעיל,
ואנו נהנים בזמן האחרון, באמת, מהפסקת פעולת "פתח", זו תהיה
שגיאה. אני לא שולל אפשרות, בקטע אחד או שניים, להעתיק את
המערכת מזרחה, אבל אין לבטל את אזור החייץ לכל אורכו. מה גם,
שכמות האדמה שמדובר בה, איננה גדולה. כי כפי שאמר כבר יחיאל,
רק 1/3 מהאדמה ראוייה לעיבוד, וה-1/3 הזה, כמעט כולו, תפוס ע"י
בעלים ערביים. אנו מעריכים, סה"כ, את הפוטנציאל של האדמה
הניתנת לעיבוד על-ידנו, בכ-10,000 דונם, ואינני מציע, תמורת
10,000 דונם, לוותר על אזור החייץ הזה.

השר ח. צדוק :

אני חושב, שאם הכוונה היתה, לנצל את
תקופת המעבר בין 2 הממשלים, אז אנחנו
אחרנו את המועד, וה-20 בינואר, כיום חילופי המשמרות בארה"ב, הוא
לא תאריך שנודע לנו תמול שלשום. היתה תקופה שבה אולי אפשר היה
לנצל את הזמן הזה, אבל היום, כל החלטה בענין זה (ואינני אומר,
שבגלל זה לא צריך לקבל החלטה) היא תהיה כבר קבלת הפנים לממשל
החדש ולא פעולה בין שני הממשלים.

עכשיו, דבר שני הוא סידורי, אבל אני

מחשיב אותו מאוד. בזמנו עובד בין משרד המשפטים ובין מנהל מקרקעי

השר ח. צדוק

שאלון, שבו מתבקשים נתונים, פרטים, עובדתיים, משפטיים, על השטח המוצע להפקעה. ואני מודיע שלא אהיה מוכן לדון בשום הפקעה, אלא אם יהיה לפני שאלות בכתב, שכולל את הפרטים. על יסוד ההצגה, כפי שאנחנו שמענו פה, על כך וכך דונם, על כך וכך דונם, אני לא מוכן להחליט. אם אי אפשר להשיג את כל הפרטים, יגידו - פרטים אלה ואלה, מטעם זה וזה, אי אפשר להשיג. אבל על כל יחידת קרקע, על כל שטח קרקע שמוצע להפקיע, אני אבקש, לקראת הדיון, נייר שמתאר את כל אותם הפרטים שהם מוסכמים לפי השאלון שצקבע בין המנהל לבין משרד המשפטים.

דבר שלישי - שר הבטחון הצביע על

בעיות שישנן מזרחה מהגדר, בשטח שהוא היום שטח סגור ומה יהיה המצב אם אנחנו נפתח אותו, כאשר אני רואה בעיות משפטיות רציניות מערבה לגדר.. אני כרגע לא אסכם אותן. העלו אותן בפני והן מחייבות בדיקה. כלומר, השאלה הגדולה מזרחה מהגדר, היא האם אפשר יהיה, מבחינה משפטית, להצדיק את העובדה שמאפשרים לישראלים לעבד קרקעות של תושבים נוכחיים. לבענין זה אינני אומר כרגע דבר סופי, אבל הענין הזה מחייב בדיקה. אפשר לדאוג לזה שהבדיקה לא תמשך הרבה זמן.

בנוגע לקצב הדברים, בהליכה בצעד, צעד,

מקובלת עלי גישתו של שר הבטחון. כלומר, אם הולכים לאותם שטחים ששר הבטחון ציין אותם, אז אני הייתי מבקש, שתוך יום-יומיים, יוכן לגבי כל אחד מהם שאלון, יהיה לנו שהות לעיין בו, ובינתיים אנו נבדוק את האספקטים המשפטיים של הבעיה ונמל להתכנס כדי לסכם.

השר ש. רוזן : אני הצבעתי נגד ההתיישבות במקומות האלה,

אבל אני רוצה להתייחס, בעיקר לגופם

של הדברים. אני לא אוכל להצביע בעד שום הפקעה לצורך עיבוד חקלאי של תושבים נוכחיים. אנו עד עתה לא נהגנו כך, עשינו זאת

השר ש. רוזן

כאשר הפקענו קרקעות לצרכי ציבור, לכבישים, לבניה עירונית, אבל לא עשינו ^{אדמה} הפקעה/חקלאית ערבית, למען אדמה חקלאית יהודית. ואני מצטרף גם לכל הספקות של שר הבטחון באשר לעיתוי ולסיבות הפוליטיות, שמחייבות בכלל זהירות. בהחלט צריך להזהר.

סגן רה"מ י. אלון : אין ספק שאנו עוסקים במטריה עדינה, ולשם טפול בנושאים עדינים אלה, נקבע בשעתו שפורום זה יטפל בהם בשקט ולא בהרכב המלא של הועדה המשותפת עם ההסתדרות הציונית. מפני שכבר אז היה ברור לנו שאין מנוס מאשר לרכוש קרקעות בדרכים שונות : החל מחילופי קרקע של נפקדים במקומות אחרים שאינן נחוצות לנו תמורת אדמות של נוכחים שנמצאות בקרבת ישובים מתוכננים או קיימים, ועד להפקעות לצורך רכישה, או הפקעות כאמצעי אחרון. מה פרוש "הפקעות לצורך רכישה"? גם כשישנו ערבי שמוכן למכור את הקרקע, אבל מפחד, כי לפי החוק הירדני, מי שמוכר את קרקעותיו, הוא נידון למות, או צריך להיות נידון למות לפי החוק, למרות שלא היו מקרים כאלו.

השר ש. רוזן : היו מקרים, אך לא הוציאו זאת לפועל.

סגן רה"מ י. אלון : כך, שמה שברור לו, שמי שרוצה למכור את הקרקע, נוח לו שהוא יופקע ממנו, ואח"כ הוא יקבל פיצויים לפי מה שקובע החוק, או לפי הערכת ערך הקרקע. כלומר, לנו אין סיכוי, באזור זה, לרכוש קרקעות בדרך ישירה.

מבחינה מדינית, קשה, בדרך כלל, למצוא זמנים נוחים. פעם זה בשיא כוחו של ממשל, פעם זה בשקיעתו של ממשל, פעם זה בכניסתו של ממשל - ואנחנו מוכרחים לחפש את הזמן הפחות קשה, כי תמיד יהיה קשה. ואני רוצה לעשות הבחנה בין שטח לשטח. אני אינני מקבל את הגרסה של שר הבטחון לגבי הזור, כלומר,

סגן רה"מ י. אלון

אותה רצועת קרקע שמשתרעת בין הנהר לבין הגדר. כלומר, ממזרח לגדר. מדינת חוק, אין כל ספק שהיא מדינת חוק, אבל גם מדינת חוק לא מביאה, או מחזירה, או מותירה לגורמים עויינים לעבוד על הגבול שלה. ואת הדבר הזה עשו כבר ב-1968 ולא הכרחי לחזור עליו, ואפשר להסביר כי על הגבול ממש אין עיבוד, לא משכם ולא מטובס. אפשר לשקול האם זה יעורר בעיות פנימיות בשכם או בטובס, זה שיקול שכן צריך לשקול, אבל זה שאנו לא מתירים לערבים לעבד את האדמה על שפת הנהר, זה הדבר האלמנטרי ביותר, ביחוד, שכבר 9 שנים לא דרכה רגלם שם.

השר ש. פרט : יש שם שטחי מרעה, והם מדי פעם פונים ומבקשים שאנו נתיר להם.

סגן רה"מ י. אלון : אני בטוח שהם רוצים, בזה אין לי ספק. אני עד כדי כך לא מזלזל בהם. אבל פה יש נימוק. פה אנחנו יכולים להסביר כי זה אזור הגבול, אזור מועד לפורענויות ואנחנו איננו מתירים. ואפשר גם להסביר כי העיבוד נחוץ גם מטעמי בטחון, כי אם יהיו שם בריכות דגים, זה עוד מכשול טובעני נגד חדירת מחבלים וכו' אפשר למצוא הסברים, דווקא לשטחים שכוחי האל שממזרח למערכת. העניין כמובן יותר מסובך סביב כפרים מסויימים, לא כולם, וכשאני רואה את הרשימה ששר הבטחון הביא, זו רשימה מרשימה באשר למה כן ניתן לעשות - ואלו אנשים שעוסקים במלאכה יום, יום, וצריך להקשיב להם. יכול להיות שבמקומות אחרים, בהם יש קושי יותר בולט, צריך להתחיל בזה עם שלב של סגירה, אם זה עוד לא סגור, וכעבור שנה, לעשות צעד נוסף של הפקעה, מתוך הבנה מוקדמת, או בלי הבנה מוקדמת.

אני רוצה לומר לכם, שמבחינה מדינית,

אני מרגיש שלא נותר מרחב זמן גדול, בלי קשר לממשלים המתחלפים.

מבחינת חילוף הממשלים, אז לפני 3 שבועות היה יותר טוב מאשר בשבוע הבא, אבל המהלכים הפוליטיים הצפויים, הם אינם מעידים על שנה ללא פעילות. וולדהיים עומד להגיע בראשית החודש, היום הוא יפגש עם הרצוג. יש כבר רמז ראשון שוואנס עשוי להגיע לאזור בהקדם, ואלה הם לא ביקורים אשר מבשרים רגיעה פוליטית באזור. אני מברך על ההישגים היפים שיש לנו בהתיישבות בכל האזורים, כולל בבקעת הירדן, אבל אני מודאג מכמה תכניות שטרם הוגשמו, או שהן רק בראשית דרכם, ואם אנחנו רואים בהן איזה מנוף למאבק מדיני, זה יהיה איזה מנוף חלש מאוד.

שמעתי שיש גם אפשרות - והדבר גם נעשה

לא פעם - כי כשמאשרים תכנית כולל, או תכנית אב, השלב הראשון של ההפקעה יכול להעשות עוד בלי פרסום. מה שאתם קוראים "הפקעה במגירה" - דבר שעשו אותו בעבר לא פעם, אך אינני בקי בזה, לא עסקתי בזה. כלומר, אין הכרח לעשות את כל האקטים המשפטיים - אני לא בקי בזה, אבל אני שמעתי זאת מפי אנשים שעוסקים במלאכה הזו.

לכן אני מציע שאנחנו נאשר את ההצעה

הזו באופן עקרוני. נטיל על צוות בין גורמי, מהגורמים היושבים כאן, לעבד את תכנית ההגשמה, הביצוע - מתוך התחשבות בצרכי ההתיישבות, במדיניות, מתוך הבאה בחשבון של ראקציות שונות בשטחים המוחזקים, אבל גם מתוך מגמה להעמיד לרשות המשבצות הקיימות והמתוכננות, איזו שהיא יחידת קרקע אלמנטרית. מדבר אחד הייתי מזהיר בכל מקרה - שקרקעות שהן זרועות כבר בתבואת חורף - לא ירוססו ולא ייחרשו, אלא לאפשר לגדול, לקצור. במה שנוגע לשאלון שדיבר עליו שר המשפטים, אני מציע שבאותו צוות משותף שבו וודאי משרד המשפטים ייוצג, לנסות לטפל בו בקצב אחר, עם עדיפויות מהירות יותר ואפילו מאולתרות, כדי שאפשר יהיה לקבל החלטות מהירות.

לסיכום אני אומר - לאשר את התכנית בהיקפה, אישור עקרוני. לאשר מייד את ההפקעה הטוטאלית, האחיזה הטוטאלית של כל האזור שממזרח למערכת, אזור הזור, פלוס אותם מקומות ששר הבטחון הצביע עליהם כנתונים, עם קשיים אלה או אחרים, ועל היתר, צוות בין משרדי, ישב על כל מקום ומקום, ויבדוק מי פה בעל פרטי שאפשר להסתדר איתו, איפה אי אפשר להסתדר, מה לעשות ים הוואקף במקומות כאלו. אני מבין שליד עוג'ה אפשר לקחת אדמות וואקף, כי הוא אפילו לא הזכיר זאת כשטח שנלקח ממנו. פשוט צריך צוות מעשי, אם זה ממנהל מקרקעי ישראל, אם זה ממשרד המשפטים, אם זה ממערכת הבטחון, אם זה מהמחלקה להתיישבות, שישב ויטפל בביצוע של הדברים שנראים יותר מסובכים, גם לגבי מקומות, גם לגבי לוח זמנים.

מר א. ביידץ : אשר לשאלון שהזכיר שר המשפטים, לא היתה שום כוונה לעקוף אותו, אבל לא ידענו כי אנו צריכים להביא לשלב זה את הפרטים. מה עוד שזו עבודה הקשורה ב-20 שאלות מורכבות לגבי כל אתר והיא מחייבת קצת זמן ואנחנו נשלים זאת עד סוף השבוע. לגבי ישוב אחד שלגביו השאלון מוכן, אני לא חושב שיש מקום עכשיו לפרט את השאלון.

אני מרשה לעצמי להעיר הערה לדיון הזה, שהיא קשורה בהיקף יותר רחב, כי על הרקע שהציג היו"ר, אנו עוסקים בבעיות של זמן ומצב מסויים, ותגובה שיכולה להיות בשטחים. אי לכך, טרם הוכרע וסוכם עניין שנדון בשנה האחרונה, וזה נושא גבעון ובית חורון, שגם הוא קשור בתפיסת שטחים. ואם אנחנו הולכים ברעש, לתפיסת קרקע בדרך זו או אחרת, נראה לי שיש מקום לראות את כלל התמונה ולקבוע את העדיפויות, את העבודה במקביל ולהחליט החלטות ~~בזמן~~ בזמן.

מר א. ביידץ

זוהי הערה שהרשיתי לעצמי להעלות אותה, כי היא מטרידה אותנו לגבי הנתונים הנוגעים אמנם לוועדה אחרת, ועדת ירושלים. המדובר הוא גם בהחלטה לגבי הכביש, שקשורה בתפיסת שטחים לא מבוטלים, מעובדים, וגם בהחלטה על הקמת הישוב. אז נכון שהמחלוקת ישנה, האם זה גבעון או בית-חורון, אבל כל אחד משני המקומות קשור בבעיות קרקעיות בלתי שגרתיות.

אשר לשטח שממזרח למערכת, אינני יודע מהי ההחלטה שתתקבל, אבל אנחנו בטיור עם אלוף הפיקוד, שהיה לפני כשבועיים, התרשמנו שמבחינה בטחונית ניתן לעבור לצד שני ולעבד. אם תתקבל ההצעה לגבי אותם 30 אלף דונם שראויים לעיבוד מיידי, זו אפשרות אחת. אפשרות שניה, לחליפין, היא להתמקד בשטחים שהם בבעלות מדינה מוחלטת וניתן להכשירם. כאשר אין שטחים שראויים לעיבוד ממחר. אבל גם האפשרות השניה מחייבת פריצה של הגדר ומעבר מזרחה, או העתקה מזרחה.

השר ח. צדוק : אני מציע שאנחנו לא נעסוק באישורים עקרוניים. אישור עקרוני, יש לו כל החסרונות ושום מעלות. החסרון הוא, שיצא החוצה, כי החליטו עקרונית על איזה שהוא דבר בהיקף כפי שפה הוצג בפנינו...

סגן רה"מ י. אלון : אני מקווה שממוסד זה לא יצא החוצה דבר, זה מוסד קטן.

השר ח. צדוק : ובסופו של דבר, אתה היום מתכוון לבצע דברים קונקרטיים. אני מציע שנימנע מאישורים עקרוניים. נקים את הצוות כדי שיכין את הדברים הספציפיים שאותם צריך להפקיע.

אני רק רוצה, בתגובה על מה שנאמר כאן על גבעון ובית - חורון, אני רוצה להגיד מה דעתי. לי אין שום

השר ח. צדוק

היסוס לגבי הפקעה לצורך הכביש. אין בעיה, צריך לדעת מה להפקיע, ולהפקיע. לגבי הכביש אין שאלה, אם זו אדמה פרטית, או מעובדת, או וואקף. בהפקעה לצורך כביש אין שום בעיה. בוודאי, צריך להשתדל, ככל האפשר, פחות לפגוע, אבל בהפקעה לצורך כביש אין בעיה. לגבי הישוב, אנו בזמנו דיברנו על סגירת שטח, ואמרנו כי אנחנו רוצים לסגור כדי למנוע התנחלות בלתי רצויה לקראת ההחלטה שלנו - מה אנחנו נעשה בשטח? עוד לא הוחלט, אבל המחשבה היתה שאנחנו רוצים, + ככל האפשר, שאלה יהיו שטחים שאינם מיושבים ואינם מעובדים. אני זוכר שהיתה לנו בענין זה שיחה, ושר הבטחון אמר כי באותו זמן השעה אינה כשרה. ברגע ששר הבטחון יאמר לנו, שלגבי שני הדברים, כלומר, גם להפקעה לצורך הכביש - שלגבי זה אין בעיה, וגם לסגירה לשם שמירת הסטטוס קוו לקראת החלטה על ישוב, אין מניעה, אני חושב שלזה אפשר ללכת.

השר י. גלילי :

קודם כל, הערה בנושא גבעון - אני

לא הבאתי זאת לכאן היום משני טעמים :

האחד - שלא היתה הדברות מוקדמת עם שר הבטחון. והשני - שיש לזה גם זיקה לוועדת השרים לענייני ירושלים ולא באתי בדברים עם יו"ר הוועדה.

הדבר הוא בהכנה. כבר ביקשתי פגישה

עם שר הבטחון בנדון וכבר ביקשתי ממתאם הפעולה בשטחים להכין לי את הנתונים. לא הבאתי זאת היום. נביא זאת לאחר ההכנה. אני רק מזכיר לכם כי בנושא גבעון, עוד לא היתה, אפילו, החלטה עקרונית. היו דיונים, אבל עוד לא היתה לנו החלטה עקרונית, לא רק לגבי טיפוס הישוב בויכוח בין משרד השיכון לבין המחלקה להתיישבות, אלא בכלל. יש מחלבה, כפי שסיפר לנו שר הבטחון, להציב יחידה צבאית במחנה הצבאי, אבל דווקא אנחנו ביקשנו לעכב, שמא הצבת יחידה צבאית שם תעורר את הסביבה בטרם החלטנו לגופו של דבר. ואני מבין שיגאל אלון עוד לא היה בשום דיון בעניין זה.

דבר שני - לפי דעתי, אנחנו דנים פה

באחד העניינים הכי רציניים מבחינה מדינית ובטחונית. זה דבר מורכב ומסובך ביותר. כפי שאמרתי, אני לא הנחתי על השולחן הצעה מגובשת להחלטה. הזכרתי גם לאנשי מנהל מקרקעי ישראל והמחלקה להתיישבות את השאלון שעובד, אך לא לגבי כל האתרים הפרטים מוכנים.

אני חושב שישנה החלטה עקרונית. אין

צורך בהחלטה עקרונית חדשה. אנחנו הקמנו שם את הישובים, אנחנו צריכים להשלים את המשבצות. הבעיה היא קונקרטית ולגבי הדברים הקונקרטיים צריך להחליט על סמך נתונים ממשיים.

מלבד ההסתייגות של חברנו ש. רוזן

שהיא קודם כל פועל יוצא מההסתייגות שלו מהתיישבות באזור הזה

בכלל, וגם בהתחשב בנתונים, אבל קודם כל פועל יוצא, אינני חושב שנשמעה פה הסתייגות לעיקרו של דבר. ואין לי שום ספק שהזמן דוחק. ובכן, נראה לי שיש נקודה אחת, שבה אולי כן צריך להחליט עקרונית, כי היא חדשה ולא היתה לפנינו עד כה, וזו השאלה - האם לעבד מעבר לגדר המערכת. ואני מציע, שבענין זה, אנו נסכם. אז אולי אורי ימסור לנו פה יותר נתונים בדבר שעור השטחים.

מר א. ביידן : אם נפנה את העיניים למפה, נראה בצבע

הכחול כי המדובר בשטח כולל של 138

אלף דונם. כשמה שצבוע בצהוב, זה בחלק הצפוני והמרכזי של המפה, זה בבעלות של נוכחים, בעלות פרטית, זו קרקע שעובדה עד 1968. יש לנו כמה אלפי דונם של כנסיה באזור המרכז, ויש שטח של הוואקף. בבעלות המדינה, כ-100 אלף דונם, אין בעית בעלות. זה באשר לטה"כ המספרים. השאלה שניצבת כרגע היא, האם מחליטים להפגיע מה שצבוע בצהוב, האם מחליטים להכשיר שטחים חדשים שראויים לעיבוד - ואנחנו בסיוור מוקדם עם המחלקה להתיישבות איתרנו שטחים שניתנים לעיבוד - הם לא רבים, כי השטח שם מאוד מבוזר ובעייתי, אבל ישנם שם כמה שטחים שניתנים לעיבוד. וכן לגבי ההתייחסות לשטחי הוואקף שזה כ-6,000 דונם, שלגבי חלק מהם כנראה שהוצא כבר צו הפקעה בשעתו ע"י הירדנים. זה באזור עוג'ה. אלה הם הנתונים המספריים.

השר י. גלילי : אני מציע לסכם את הישיבה בסיכום הבא,

אם הוא מוסכם עליהם: אנחנו נבקש את

שר הבטחון, שר המשפטים, שר החקלאות, כלומר המעהל, והמחלקה להתיישבות, שכל אחד מהשרים יסמן איש לצוות אשר תוך זמן קצוב בהחלט יביא לנו הצעה בדבר הפעולות הנדרשות על-ידו להשלמת

השר י. גלילי

משבצות ~~הדרושות~~ ^{בבקעה} ליישובים וגם בנושא העיבוד של הקרקע מעבר לגדר, וגם להבטיח השלמה מיירבית של התשובות לשאלות המפורטות בשאלון של משרד המשפטים.

אלו שאלות של המנהל.

השר ח. צדוק :

אני מציע לא להכניס זאת להחלטה כי זה שייך לעבודת מטה רגילה שם זה מתבצע.

האלוף א. אורלי :

על-מנת להביא את זה להחלטת הפורום

השר י. גלילי :

הזה.

מחליטים :

(א) להטיל על צוות, בהרכב נציגי משרדי הבטחון, החקלאות, המשפטים והמחלקה להתיישבות של ההסתדרות הציונית העולמית, להביא תוך זמן קצוב בפני הוועדה המלצות בדבר הפעולות הנדרשות להשלמת משבצות הקרקע ליישובים בבקעה וכן בנושא עיבוד הקרקע ממזרחי לגדר המערכת.

(ב) שרי הבטחון, החקלאות, המשפטים והמנהל הכללי של המחלקה להתיישבות של ההסתדרות הציונית העולמית, ימנו את נציגיהם לצוות הנ"ל.